

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักอริยสัจ ๔ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักอริยสัจ ๔ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี และเพื่อเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักอริยสัจ ๔ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตลอดจนเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักอริยสัจ ๔ ในการบริหารจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ดำเนินการวิจัยตามวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักอริยสัจ ๔ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๕๐ คน ซึ่งเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปีการศึกษา ๒๕๕๕ จำนวน ๒๓ โรงเรียน

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t - test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - way ANOVA) และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญที่น้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ผลการศึกษามีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๑. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน ๑๐๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๑๐ และเพศหญิง จำนวน ๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๙๐

๒. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ ๔๐ – ๔๙ ปี จำนวน ๕๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๓๐ อายุ ๕๐ – ๕๙ ปี จำนวน ๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๓๐ อายุ ๓๐ – ๓๙ ปี จำนวน ๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๕๐ อายุ ๖๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๖๐ และอายุต่ำกว่า ๓๐ ปี จำนวน ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๓๐ ตามลำดับ

๓. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน ๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๔๐ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน ๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๑๐ ลูกจ้าง (มีเงินเดือนประจำ) จำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๖๐ อาชีพอื่นๆ จำนวน ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๓๐ ค้าขาย จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๕๐ รับจ้าง จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๑๐ ตามลำดับ

๔. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน ๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๘๐ มัธยมศึกษา จำนวน ๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๗๐ ประถมศึกษา จำนวน ๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๔๐ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๗๐ และอนุปริญญาหรือเทียบเท่า จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๔๐ ตามลำดับ

๕. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๘๐ ผู้แทนผู้ปกครองนักเรียน จำนวน ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๖๐ ผู้แทนครูผู้สอนในสถานศึกษา จำนวน ๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๒๐ ผู้บริหารสถานศึกษา เท่ากันกับผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา จำนวน ๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕๐ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๘๐ ผู้แทนองค์กรชุมชน จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๔๐ ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์/องค์กรศาสนาอื่น จำนวน ๖ รูป/คน คิดเป็น ร้อยละ ๔.๒๐ ตามลำดับ

๕.๑.๒ ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักอริยสัจ ๔ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากการศึกษา พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักอริยสัจ ๔ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๓๔$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักอริยสัจ ๔ ด้านทุกข้อ กับด้านมรรค อยู่ในระดับมาก ส่วนการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักอริยสัจ ๔ ด้าน สมุทัย กับด้านนิโรธ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน สรุปได้ดังต่อไปนี้

๑. ด้านทุกข้อ พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักอริยสัจ ๔ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านทุกข้อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๓๕$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อคำถาม พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ๗ ข้อ ระดับปานกลาง ๓ ข้อ ข้อที่มีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ศึกษาปัญหาอุปสรรคในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน และข้อที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ศึกษาปัญหาในการออกระเบียบข้อบังคับ ประกาศ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณ

๒. ด้านสมุทัย พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักอริยสัจ ๔ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสมุทัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๓๑$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อคำถาม พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ๖ ข้อ ระดับปานกลาง ๔ ข้อ ข้อที่มีส่วนร่วมมากที่สุด คือ เสนอแนะสาเหตุของปัญหาในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน และข้อที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ เสนอแนะสาเหตุของปัญหาการจัดตั้งและใช้จ่ายงบประมาณ

๓. ด้านนิโรธ พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักอริยสัจ ๔ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านนิโรธ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๓๑$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อคำถาม พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ๔ ข้อ ระดับปานกลาง ๖ ข้อ ข้อที่มีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ให้ความเห็นชอบในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน และข้อที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ให้ความเห็นชอบในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณ

๔. ด้านมรรค พบว่า การบริหารแบบแบบมีส่วนร่วมตามหลักอริยสัจ ๔ ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านมรรค โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๓๔$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อคำถาม พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ๘ ข้อ ระดับปานกลาง ๒ ข้อ ข้อที่มีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน และข้อที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณ

๕.๑.๓ ข้อมูลการเปรียบเทียบการบริหารแบบแบบมีส่วนร่วมตามหลักอริยสัจ ๔ ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลการเปรียบเทียบการบริหารแบบแบบมีส่วนร่วมตามหลักอริยสัจ ๔ ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และสถานภาพการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีรายละเอียดสรุปได้ดังต่อไปนี้

๑. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพศชาย กับ เพศหญิง มีส่วนร่วมในการบริหารตามหลักอริยสัจ ๔ แตกต่างกัน ตรงตามสมมติฐานที่ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารตามหลักอริยสัจ ๔ แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพศชาย กับเพศหญิง มีส่วนร่วมในการบริหารตามหลักอริยสัจ ๔ แตกต่างกัน ๒ ด้าน คือ ด้านนิโรธ กับ ด้านมรรค ส่วนด้านทุกข์ กับ ด้านสมุทัย ไม่แตกต่างกัน

๒. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารตามหลักอริยสัจ ๔ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านทุกข์ ด้านสมุทัย และด้านนิโรธ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านมรรค คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ได้ผลการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ ดังนี้

๒.๑ ด้านมรรค เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีอายุ ๕๐ – ๕๙ ปี มีส่วนร่วมในการบริหารตามหลักอริยสัจ ๔ ด้านมรรค แตกต่างกับ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีอายุ ๓๐ – ๓๙ ปี และอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๔.๓ ด้านสมุททัย เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีส่วนร่วมในการบริหารตามหลักอริยสัจ ๔ ด้านสมุททัย
แตกต่างกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีการศึกษาระดับอื่นๆ ทุกระดับการศึกษา อย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีการศึกษาระดับ
ประถมศึกษา มีส่วนร่วมในการบริหารตามหลักอริยสัจ ๔ ด้านสมุททัยแตกต่างกับคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า ระดับปริญญาตรี และสูงกว่า
ปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๔.๔ ด้านนิโรธ เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีส่วนร่วมในการบริหารตามหลักอริยสัจ ๔ ด้านนิโรธ
แตกต่างกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีการศึกษาระดับอื่นๆ ทุกระดับการศึกษา อย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และยังพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีการศึกษา
ระดับมัธยมศึกษา มีส่วนร่วมในการบริหารตามหลักอริยสัจ ๔ ด้านนิโรธ แตกต่างกับ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีการศึกษาระดับอนุปริญาหรือเทียบเท่า และสูงกว่า
ปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มี
การศึกษาระดับอนุปริญาหรือเทียบเท่ามีส่วนร่วมในการบริหารตามหลักอริยสัจ ๔ ด้านนิโรธ
แตกต่างกับ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๔.๕ ด้านมรรค เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีส่วนร่วมในการบริหารตามหลักอริยสัจ ๔ ด้านมรรค แตกต่างกับ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีการศึกษาระดับอื่นๆ ทุกระดับการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และยังพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีส่วนร่วมในการบริหารตามหลักอริยสัจ ๔ ด้านมรรค แตกต่างกับ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๕. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารตามหลักอริยสัจ ๔ โดยภาพรวม และรายด้านทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านทุกข์ ด้านสมุทัย ด้านนิโรธ และด้านมรรค แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ได้ผลการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ ดังนี้

๕.๑ ภาพรวม เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพเป็นผู้แทนผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการบริหารตามหลักอริยสัจ ๔ โดยภาพรวม แตกต่างกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพเป็นผู้บริหารสถานศึกษา และผู้แทนครูผู้สอนในสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพเป็นผู้บริหารสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการบริหารตามหลักอริยสัจ ๔ โดยภาพรวม แตกต่างกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสถานภาพเป็นผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือองค์กรศาสนาอื่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสถานภาพเป็นผู้แทนครูผู้สอนในสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการบริหารตามหลักอริยสัจ ๔ โดยภาพรวม แตกต่างกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสถานภาพเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือองค์กรศาสนาอื่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๕.๒ ด้านทุกข์ เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสถานภาพเป็นผู้แทนผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการบริหารตามหลักอริยสัจ ๔ ด้านทุกข์ แตกต่างกับ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพเป็นผู้บริหารสถานศึกษา และผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือองค์กรศาสนาอื่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และยังพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพเป็นผู้บริหารสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการบริหารตามหลักอริยสัจ ๔ ด้านทุกข์ แตกต่างกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสถานภาพเป็นผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กร

๕.๕ ด้านมรรค เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสถานภาพเป็นผู้แทนผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการบริหารตามหลักอริยสัจ ๔ ด้านมรรค แตกต่างกับ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพเป็นผู้บริหารสถานศึกษา และผู้แทนครูผู้สอนในสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และยังพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพเป็นผู้บริหารสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการบริหารตามหลักอริยสัจ ๔ ด้านมรรค แตกต่างกับ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพเป็นผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือองค์กรศาสนาอื่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพเป็นผู้แทนครูผู้สอนในสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการบริหารตามหลักอริยสัจ ๔ ด้านมรรค แตกต่างกับ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสถานภาพเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือองค์กรศาสนาอื่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๕.๑.๔ ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารแบบแบบมีส่วนร่วมตามหลักอริยสัจ ๔ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารแบบแบบมีส่วนร่วมตามหลักอริยสัจ ๔ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิด มีรายละเอียดสรุปได้ ดังต่อไปนี้

๑. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักอริยสัจ ๔ ประเด็นแรก คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้าร่วมประชุมไม่ครบ ไม่ชอบการเข้าร่วมประชุมมากที่สุด จำนวน ๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๕๒ รองลงมา คือ ขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และแนวทางการบริหารจัดการศึกษาในปัจจุบัน ตามไม่ทันการเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษา และขาดความสามารถในการวิเคราะห์ สาเหตุของปัญหา กำหนดเป้าหมาย ขาดการพึงเหตุผล มีความเห็นแตกต่างในแนวทางการแก้ปัญหา ถือความคิดเห็นเป็นใหญ่ไม่ยึดถือมติที่ประชุมจำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๖๗ งบประมาณไม่เพียงพอต่อการจัดการศึกษา จำนวน ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕๖ ขาดบุคลากรที่เกี่ยวข้องเฉพาะในสาขาวิชาต่างๆ จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๔๑ สถานศึกษาให้ความสำคัญกับคณะกรรมการน้อย ไม่ฟังความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ทราบข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ของสถานศึกษา

จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๕๖ สถานศึกษาไม่แจ้งการดำเนินการบริหารจัดการศึกษา และแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ กับในการประชุมแต่ละครั้งไม่มีการปรึกษาหารือเสนอแนะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของสถานศึกษา และคณะกรรมการไม่ให้ความสำคัญกับบทบาทหน้าที่ของตน ไม่ทำงานตามหน้าที่ จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๓๐ โรงเรียนส่งหนังสือเชิญล่าช้า เช่น ส่งวันนี้ ประชุมพรุ่งนี้ กับไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และไม่มีการประชุมกันทุกเดือน จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๘๕

๒. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักอริยสัจ ๔ ประเด็นแรก คือ ควรมีการสำรวจปัญหาของท้องถิ่น และปัญหาของสถานศึกษา นำเสนอที่ประชุมปรึกษาสภาพปัญหา แล้วนำมาวิเคราะห์หาแนวทางกำหนดแนวทาง และจุดประสงค์การจัดการศึกษาร่วมกัน โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ตระหนักเห็นความสำคัญของการศึกษามากที่สุด จำนวน ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๘๒ รองลงมา คือ ทุกภาคส่วนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการจัดการศึกษาทั้ง บ้าน วัด โรงเรียน และควรมีบทบาทในการระดมความคิดเห็นในการจัดการศึกษาโดยคำนึงถึงความต้องการของท้องถิ่น จำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๐๐ สถานศึกษาควรกำหนดกรอบบทบาทหน้าที่ และชี้แจงแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนในการบริหารจัดการศึกษาร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และควรมีการจัดอบรมชี้แจงให้ความรู้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับทราบบทบาทหน้าที่ของตนอย่างชัดเจน และเข้าใจเกี่ยวกับระบบการศึกษาในปัจจุบัน จำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๙๑ ควรแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น เสนอแนะเรื่องที่จะจัดลงในหลักสูตร เช่น การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๐๘ เสนอแนวทางในการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษา จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๒๗ การศึกษาปัญหา และการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ควรใช้ฐานข้อมูลที่ผ่านมาเพื่อวางแผนกำหนดแนวทางและเป้าหมายในการจัดการศึกษา ควรจัดให้มีการศึกษาดูงานจากสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และคณะกรรมการสถานศึกษาควรศึกษาคู่มือการปฏิบัติงาน จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๖๔ ควรประกาศแนวทางการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้ชุมชนได้รับทราบ, ควรคัดเลือกบุคคลที่มีคุณภาพและรู้ปัญหาของสถานศึกษาเข้ามาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, ควรส่งหนังสือเชิญก่อนวันประชุม ๓ วัน โดยให้เจ้าหน้าที่ในสถานศึกษาไปส่งหนังสือเอง เพื่อได้ทราบถึงปัญหาการไม่เข้าร่วมประชุม, ในการแก้ปัญหา การกำหนดเป้าหมาย ทุกฝ่ายควรรับฟังปัญหา รับฟังเหตุผล ร่วมวิเคราะห์ และกำหนดเป้าหมาย ไปในทิศทางเดียวกัน ผู้เข้าร่วมประชุมควรยึดถือปฏิบัติตามมติที่ประชุม และควรมีการจัดประชุมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๘๒

๕.๒ อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักอริยสัจ ๔ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีประเด็นสำคัญที่น่าสนใจควรแก่การนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

๕.๒.๑ การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักอริยสัจ ๔ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ซึ่งให้เห็นว่ากระแสการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา ที่มุ่งเน้นให้ภาคส่วนต่างๆ ของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการศึกษา เป็นที่ยอมรับของประชาชน ส่งผลให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการศึกษา จึงเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อต้องการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในชุมชนของตนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสายัณห์ วิจิตรโชติ ได้ศึกษาเรื่อง “สภาพปัญหาและแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอบางคนที่จังหวัดสมุทรสงคราม” จากการวิจัยพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม มีสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก^{๕๐} เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีประเด็นที่น่าสนใจสามารถนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

๑. ด้านทุกข์ คือ การมีส่วนร่วมศึกษาสภาพปัญหาในการบริหารจัดการศึกษา ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป โดยภาพรวม คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องมาจาก คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เห็นความสำคัญของการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ส่งผลให้มีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมศึกษาให้ทราบว่าอะไรคือสภาพปัญหาที่แท้จริง ในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา เห็นได้จากข้อเสนอแนะแนวทางของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ว่า ควรมีการสำรวจปัญหาของท้องถิ่น และปัญหาของสถานศึกษานำเสนอที่ประชุมปรึกษาสภาพปัญหา ซึ่งให้เห็นว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความสำคัญกับการศึกษาสภาพปัญหาของสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดการแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ ๔ ของวิระพล สุวรรณนันทน์ ที่กล่าวว่า ก่อนที่จะแก้ปัญหานั้นจะต้องทราบก่อนว่า ปัญหา

^{๕๐} สายัณห์ วิจิตรโชติ, “การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๗), บทคัดย่อ.

นั่นคืออะไร หลังจากที่เราหาปัญหาที่ตรงประเด็นได้อย่างถูกต้องแล้ว การหาสาเหตุ การกำหนดจุดหมายในการแก้ปัญหา และการแก้ไขปัญหาก็สามารถทำได้ไม่ยากนัก ตรงกันข้ามถ้าหากไม่สามารถหาได้ว่าอะไรคือปัญหา แม้จะหาสาเหตุการกำหนดจุดหมายในการแก้ปัญหาและแนวทางแก้ไขได้ดีเพียงใด ปัญหานั้นจะไม่สามารถแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไปได้^{๕๑}

๒. ด้านสมุทัย คือ การมีส่วนร่วมเสนอแนะสาเหตุของปัญหาในการบริหารจัดการ การศึกษา ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป โดยภาพรวม คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร และรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จึงไม่มีเวลาเข้ามาคลุกคลีใกล้ชิดกับสถานศึกษา เพราะขั้นตอนการเสนอแนะสาเหตุของปัญหา ต้องมาจากการคิดวิเคราะห์เหตุปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ซึ่งจำเป็นต้องมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยต่างๆ ทั้งปัจจัยที่มาจากภายนอก และปัจจัยที่เกิดขึ้นจากภายในสถานศึกษา มาเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการเสนอแนะสาเหตุของปัญหา คงเป็นด้วยเหตุนี้ ทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมเสนอแนะสาเหตุของปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมเสนอแนะสาเหตุของปัญหาในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน อยู่ในระดับมาก ซึ่งชี้ให้เห็นว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมาจากตัวแทนภาคส่วนต่างๆ มีภูมิสำเนาอยู่ในท้องถิ่นเขตพื้นที่บริการของสถานศึกษา ย่อมทำให้ทราบถึงสาเหตุของปัญหาการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ด้วยเหตุนี้ส่งผลให้มีส่วนร่วมเสนอแนะสาเหตุเรื่องดังกล่าวมานั้น อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของจำเนียร ดามัง ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงาน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต ๒ อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย” ผลการวิจัย พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน และการส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน อยู่ในระดับมาก^{๕๒}

^{๕๑} วีระพล สุวรรณันต์, **หลักกระบวนการแก้ปัญหา**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพฯ : บริษัทประยูรวงศ์ จำกัด, ๒๕๓๒), หน้า ๗.

^{๕๒} จำเนียร ดามัง, “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงาน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต ๒ อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย”, **วิทยานพนธ์ครู ศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, ๒๕๔๘), หน้า ๕๖.

๓. ด้านนิโรธ คือ มีส่วนร่วมกำหนดเป้าหมายในการบริหารจัดการศึกษา ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป โดยภาพรวม คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความรู้ความเข้าใจยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควรเกี่ยวกับนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ รวมถึงคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา เนื่องจากการกำหนดเป้าหมายในการบริหารจัดการศึกษา เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำพัฒนาแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งต้องให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น จึงส่งผลให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสุกวัฒน์ เอี้ยวเฮียง ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนช่วงชั้นที่ ๔ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต ๓” ผลการวิจัย พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย พันธกิจของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย^{๔๓}

๔. ด้านมรรค คือ การมีส่วนร่วมกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการศึกษา ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก ทำให้ทราบดีว่าอะไรคือปัญหาของสถานศึกษา เป็นแรงกระตุ้นให้ขบคิดหาทางออกของปัญหา นำไปสู่การกำหนดแนวทางในการปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหานั้นๆ ส่งผลให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการศึกษา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมให้ความเห็น ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน อยู่ในระดับมาก ซึ่งให้เห็นว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) สอดคล้องกับงานวิจัยของลดาวัลย์ มหะศรี ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมการบริหารการศึกษาของ

^{๔๓} สุกวัฒน์ เอี้ยวเฮียง, “การมีส่วนร่วมการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนช่วงชั้นที่ ๔ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต ๓”, การศึกษาอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, ๒๕๕๒), หน้า ๓๓.

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ขอนแก่น เขต ๑” ผลการวิจัย พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับชุมชน อยู่ในระดับมาก^{๔๔} และยังสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๔๕ – ๒๕๕๕) : ฉบับสรุป ที่กล่าวว่า ทิศทางใหม่ของการจัดการศึกษาในสังคมทุกวันนี้และในอนาคตเป็นสังคมฐานความรู้ นั้น ต้องยึดหลักการให้ทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดและตัดสินใจในกิจกรรมสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับตนเองและชุมชนท้องถิ่น การสนับสนุนให้สังคมทุกส่วนและทุกระดับได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ และการสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อความสำเร็จ ในการปฏิบัติเช่นนี้จะทำให้เกิดพลังชุมชนท้องถิ่นที่เข้มแข็ง อันจะเป็นฐานรากที่มั่นคงในการพัฒนาประเทศอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืนตลอดไป^{๔๕}

๕.๒.๒ จากการเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักอริยสัจ ๔ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อจำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และสถานภาพ การเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำผลการเปรียบเทียบมาอภิปรายผลในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑. อายุ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารตามหลักอริยสัจ ๔ ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยเดียวกัน คือ ๔๐ – ๔๕ ปี ซึ่งเป็นวัยทำงาน ทำให้มีความคิด ความรับผิดชอบไม่แตกต่างกันมากนัก ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของทศพร ผลทวินุกูล ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต ๑” ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาแตกต่างกัน^{๔๖}

^{๔๔} ลดาวัลย์ มະศรี, “การมีส่วนร่วมการบริหารการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต ๑”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐), บทคัดย่อ.

^{๔๕} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๔๕ – ๒๕๕๕) : ฉบับสรุป, (กรุงเทพฯ : บริษัท ฟริกหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๓ – ๔.

^{๔๖} ทศพร ผลทวินุกูล, “การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต ๑”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๑), หน้า ๕๔.

๒. เพศ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพศชาย กับ เพศหญิง มีส่วนร่วมในการบริหารตามหลักอริยสัจ ๔ แตกต่างกัน โดยที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพศหญิง มีส่วนร่วมมากกว่าเพศชาย ทั้งนี้อาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ฯลฯ ของประเทศไทย จากความเชื่อสมัยก่อนที่ยึดถือว่าผู้ชายต้องเป็นผู้นำ ส่วนผู้หญิงต้องเป็นผู้ตาม แต่ในปัจจุบันเกิดการเท่าเทียมกันทางด้านสิทธิเสรีภาพ เห็นได้จากการที่ผู้หญิงก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำในองค์กรต่างๆ มากมาย ด้วยเหตุนี้ทำให้ ผู้หญิงมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา มากกว่าผู้ชาย ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของทศพร ผลทวิณุกุล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต ๑” ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพศชาย กับ เพศหญิง มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไม่แตกต่างกัน^{๕๗}

๓. อาชีพ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารตามหลักอริยสัจ ๔ แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีอาชีพที่แตกต่างกันอย่างหลากหลาย เช่น รับราชการ เกษตรกร รับจ้าง ค้าขาย ฯลฯ ส่งผลให้เวลาว่างจากภาระกิจการทำงานของคนแต่ละสาขาอาชีพมีไม่เท่ากัน ด้วยเหตุนี้ทำให้การมีส่วนร่วมแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของทศพร ผลทวิณุกุล ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต ๑” ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกัน^{๕๘}

๔. ระดับการศึกษา พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารตามหลักอริยสัจ ๔ แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะระดับการศึกษาที่ต่างกันทำให้ความรู้ความสามารถ ศักยภาพในการเข้ามามีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษาของบุคคลมีไม่เท่ากัน ด้วยเหตุนี้ระดับการศึกษาต่างกันทำให้การมีส่วนร่วมแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของทศพร ผลทวิณุกุล ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต ๑” ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกัน^{๕๙}

^{๕๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓๓.

^{๕๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๖-๘๗.

^{๕๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๒.

๕. สถานภาพการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารตามหลักอริยสัจ ๔ แตกต่างกันไป ทั้งนี้เป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมาจากตัวแทนภาคส่วนต่างๆ ของสังคม จึงมีบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบต่อสังคมไม่เท่าเทียมกัน การศึกษาถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ทุกคนในสังคมต้องรับผิดชอบร่วมกัน แต่ด้วยบทบาทที่ต่างกันจึงส่งผลให้การเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของทศพร ผลทวิณกุล ที่ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต ๑” ผลการวิจัย พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีประเภทการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกัน^{๖๐}

๕.๒.๓ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ส่วนมากมีความความคิดเห็นว่าปัญหาอุปสรรคในการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักอริยสัจ ๔ คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้าร่วมประชุมไม่ครบ ไม่ชอบการเข้าร่วมประชุม ซึ่งอาจเนื่องมาจากสาเหตุตามความคิดเห็นของคณะกรรมการ ที่ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และแนวทางการบริหารจัดการศึกษาในปัจจุบัน ตามไม่ทันการเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษา และขาดความสามารถในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา และกำหนดเป้าหมายทางการบริหารจัดการศึกษาในที่ประชุมขาดการฟังเหตุผลซึ่งกันและกันเมื่อมีความเห็นแตกต่างในแนวทางการแก้ปัญหา ถือความคิดเห็นเป็นใหญ่ ไม่ยึดถือมติที่ประชุม จากปัญหาอุปสรรคที่กล่าวมาสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ ชีระ รุญเจริญ เรื่องสภาพปัจจุบันและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กล่าวสรุปว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ไม่สมบูรณ์ ยังมีศักยภาพ ความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะยังไม่ถึงระดับที่จะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังมีปัญหาหลายประการ ทั้งนี้เนื่องจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเอง และเนื่องจากโรงเรียนซึ่งได้แก่ผู้บริหารและคณะครู^{๖๑} ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ได้แสดงความคิดเห็นว่า สถานศึกษาให้ความสำคัญกับคณะกรรมการน้อย ไม่ฟังความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

^{๖๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๘.

^{๖๑} ชีระ รุญเจริญ, สภาพปัจจุบันและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, (กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๔๕-๑๕๐.

ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ทราบข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ของสถานศึกษาและสถานศึกษาไม่แจ้งการดำเนินการบริหารจัดการศึกษา และแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ

๕.๒.๔ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี แสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักอริยสัจ ๔ ว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีการสำรวจปัญหาของท้องถิ่นและปัญหาของสถานศึกษา นำเสนอที่ประชุมปรึกษาสภาพปัญหา แล้วนำมาวิเคราะห์หาแนวทางกำหนดแนวทาง และจุดประสงค์การจัดการศึกษาร่วมกัน โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลักตระหนักเห็นความสำคัญการศึกษาสอดคล้องกับการบริหารชาวตะวันตกที่กล่าวถึงการแก้ปัญหาทางการบริหาร ๔ ขั้นตอน คือ การพิจารณาหลักการหรือสภาพของปัญหา, การวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา, การกำหนดวัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหา และการหาทางเลือกที่ดีที่สุด^{๒๒} ซึ่งถ้าเปรียบเทียบการแก้ปัญหาทางการบริหาร ๔ ขั้นตอนที่กล่าวมากับการแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ ๔ ในกระบวนการแก้ปัญหาประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน คือ ระบุปัญหา (ทุกข์) สาเหตุแห่งปัญหา (สมุทัย) การกำหนดจุดเป้าหมายในการแก้ปัญหา (นิโรธ) และการกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหา (มรรค)^{๒๓} สอดคล้องกับวิธีคิดแบบอริยสัจ ๔ หรือ การคิดแบบแก้ปัญหา ของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ที่กล่าวว่า ทุกข์ เป็นผล เป็นตัวปัญหา เป็นสถานการณ์ที่ประสบซึ่งไม่ต้องการ, สมุทัย เป็นเหตุ เป็นที่มาของปัญหา เป็นจุดที่จะต้องกำจัดหรือแก้ไขจึงจะพ้นจากปัญหาได้, นิโรธ เป็นผล เป็นภาวะสิ้นปัญหา เป็นจุดหมายซึ่งต้องการจะเข้าถึง และมรรค เป็นเหตุ เป็นวิธีการ เป็นข้อปฏิบัติที่ต้องกระทำในการแก้ไขสาเหตุเพื่อบรรลุจุดหมายคือ ภาวะสิ้นปัญหา คือ ความดับทุกข์^{๒๔}

^{๒๒} บุญทัน ดอกไธสง, การบริหารเชิงพุทธ (กระบวนการทางพุทธธรรม), (กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์, ๒๕๒๘), หน้า ๓๑๒-๓๑๓.

^{๒๓} วีระพล สุวรรณนันต์, หลักกระบวนการแก้ปัญหา, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพฯ : บริษัทประยูรวงศ์ จำกัด, ๒๕๓๒), หน้า ๗.

^{๒๔} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๖๘๑.

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

๑. สถานศึกษาควรมีการจัดอบรมให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีความรู้ความเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษาในปัจจุบัน และแนวทางการบริหารจัดการศึกษาตามบทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

๒. สถานศึกษากับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมจัดทำคู่มือกำหนดกรอบบทบาทหน้าที่ ชี้แจงแนวทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจนในการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

๓. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีการสำรวจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาของท้องถิ่นกับปัญหาของสถานศึกษา นำเสนอที่ประชุมรวบรวมปัญหา ร่วมระดมความคิดเห็นวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา, กำหนดเป้าหมายที่ต้องการในการบริหารจัดการศึกษา และร่วมกำหนดแนวทางสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยคำนึงถึงความต้องการของท้องถิ่นและผู้เรียน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อหารูปแบบการส่งเสริมระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีส่วนร่วมในการศึกษาสภาพปัญหา, วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา, กำหนดเป้าหมายที่ต้องการ และกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

๒. ควรมีการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา